

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU PRIIMANT Į DARBĄ UAB „SVAJONIŲ KŪNAS“ TYRIMO

2022 m. vasario 8 d. Nr. (21)SN-216)SP-3
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2021 m. gruodžio 27 d. pareiškėjo¹ (toliau – Pareiškėjas) skundas dėl galimos diskriminacijos lyties pagrindu. Skunde Pareiškėjas nurodo, jog 2021 m. gruodžio 21 d. interneto tinklalapyje www.cvbankas.lt pastebėjo darbo skelbimą, kuriame nurodoma, jog UAB „Svajonių kūnas“ (toliau – Bendrovė) siūlo dabą „kineziterapeutei / masažuotojai, bendrosios praktikos slaugytojai“² (toliau – Skelbimas). Pareiškėjas nurodo, jog atitiko visus Skelbime nurodytus kvalifikacinius reikalavimus, todėl ketino pretenduoti užimti siūlomas pareigas. Pareiškėjas pažymi, jog; „tačiau parašius ir norėjęs išsiaiškinti kodėl ieško būtent moters, parašė, kad yra išimčių dėl darbo specifikos ir kandidatas atrinktas. Daugiau nieko.“ (citatose kalba netaisyta).

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė (toliau – Lygių galimybių kontrolierė), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2022 m. sausio 5 d. raštu Nr. (21)SN-216)S-5 Bendrovės administracijos paprašė pateikti motyvuotus paaiškinimus.

Taip pat buvo paprašyta pateikti kitą, su atliekamu skundo tyrimu, susijusią informaciją.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2022 m. sausio 5 d. Tarnyboje gautame Bendrovės paaiškiniame nurodoma, jog Pareiškėjas kreipėsi dėl Skelbimu siūlyto darbo. Jo kvalifikacija atitiko siūlytai pareigybei keliamus reikalavimus.

¹ Asmens duomenys Tarnybai žinomi.

² <https://www.cvbankas.lt/kineziterapeute-masazuotoja-bendrosios-praktikos-slaugytoja-vilniuje/1-7341169>.

Pasak Bendrovės, atranka į Skelbimu siūlytas pareigas buvo nutraukta, kadangi vaiko priežiūros atostogose buvusi Bendrovės darbuotoja pageidavo grįžti į darbą. Taigi, į Skelbimu siūlytas pareigas naujas darbuotojas nebuvo priimtas.

Bendrovė pažymi, jog Skelbime buvo įsivėlusį klaidą ir atrankos metu buvo vertinami visi kandidatai, tarp jų buvo ne vienas vyras.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Bendrovė, paskelbusi Skelbimą dėl siūlomo personalo atrankos vadybininko/asistento darbo, nepažeidė Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 6 str. 1 punkto nuostatų, pagal kurias, įgyvendindamas lygias moterų ir vyrų teises, darbdavys arba darbdavio atstovas priimdamas į darbą ar perkeldamas į aukštesnes pareigas, privalo taikyti vienodus atrankos kriterijus ir sąlygas, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 5 punkte nurodytą atvejį; 16 straipsnio nuostatų, pagal kurias skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 5 punkte nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeimines padėtį, amžių (išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos. Specifiškai 23 straipsnyje nustatomas moterų ir vyrų lygybės principas, pabrėžiama, kad visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas

Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Vadovaujantis Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 1999 m. lapkričio 4 d. nutarimu Nr. 5(74) „Dėl pareigų, profesijų, mokslo laipsnių ir panašių pavadinimų“, pareigų, profesijų, teisinio statuso, rangų, titulų, mokslo laipsnių ir panašūs pavadinimai apibendrintai reiškiami vyriškosios giminės daiktavardžiais.

Tyrimo metu buvo nustatyta, kad 2021 m. gruodžio 21 d. interneto tinklalapyje www.cvbankas.lt Pareiškėjas pastebėjo Bendrovės Skelbimą, kuriame buvo nurodyta, jog Bendrovė siūlo dabą „kineziterapeutei / masažuotojai, bendrosios praktikos slaugytojai“. Pareiškėjas nurodė, jog atitiko visus Skelbime nurodytus kvalifikacinius reikalavimus, todėl siekė užimti Bendrovės siūlomas pareigas. Pareiškėjas mano, jog Skelbimu darbas buvo siūlytas tik moterims, todėl jis, būdamas vyru, į Bendrovės siūlytas pareigas priimtas nebuvo.

Bendrovė paaiškino, jog Pareiškėjas kreipėsi dėl Skelbimu siūlyto darbo. Jo kvalifikacija atitiko siūlytai pareigybei keliamus reikalavimus.

Pasak Bendrovės, atranka į Skelbimu siūlytas pareigas buvo nutraukta, kadangi vaiko priežiūros atostogose buvusi Bendrovės darbuotoja pageidavo grįžti į darbą. Taigi, į Skelbimu siūlytas pareigas naujas darbuotojas nebuvo priimtas.

Bendrovė pažymi, jog Skelbime buvo įsivėlusi klaida ir atrankos metu buvo vertinami visi kandidatai, tarp jų buvo ne vienas vyras.

Tyrimo metu taip nustatyta, jog Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos (Sodra) duomenimis, nuo 2021 m. spalio mėnesio iki 2022 m. vasario 7 dienos, Bendrovės darbuotojų skaičius nekito, joje dirba 4 darbuotojai (apdraustieji). Tai yra, į Skelbimu siūlytas pareigas naujas darbuotojas Bendrovėje įdarbintas nebuvo. Konstatuotina, jog tyrimo metu negauta objektyvių duomenų, įrodančių, jog įdarbinimo metu Bendrovė Pareiškėjui dėl jo lyties taikė nevienodus atrankos kriterijus ir sąlygas.

Remiantis Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio nuostatomis, skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš lyčių, išskyrus šio įstatymo 10 straipsnio 5 punkte nurodytą atvejį, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeiminių padėtį, amžių (išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus.

Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 10 straipsnio 5 punktą, moterų ir vyrų lygių teisių pažeidimu laikomi bet kokie veiksmai ar kitoks elgesys, kuriais asmuo diskriminuojamas dėl lyties, išskyrus atvejus, kai atliekamas tam tikras darbas, kurį atlikti gali tik konkrečios lyties asmuo, kai dėl konkrečių profesinės veiklos rūšių pobūdžio arba dėl jų vykdymo sąlygų lytis yra būtinas (neišvengiamas) ir lemiantis profesinis reikalavimas, šis traktavimas yra teisėtas ir reikalavimas yra

tinkamas (proporcingas). Šiuo atveju Bendrovė siūlė darbą kineziterapeutui (-ei)/ masažuotojui (-ai), bendrosios praktikos slaugytojui (-ai). Atsižvelgiant į tai, kad nėra objektyvių priežasčių, galinčių lemti tai, jog šias pareigas užimančio darbuotojo (-os) darbo funkcijos sietinos su jas atliekančio asmens lytimi, nėra pagrindo teigti, kad šias darbo funkcijas galėtų atlikti tik moterys, taigi nagrinėjamu atveju lytis nėra būtinas (neišvengiamas) ir lemiantis profesinis reikalavimas.

Konstatuotina, kad Bendrovė Skelbimu nepagrįstai išskyrė vieną lytį (moteris), o kiti siekiantys įsidarbinti asmenys atitinkamai patenka į mažiau palankias sąlygas, taigi, Skelbimu vyrai buvo tiesiogiai diskriminuojami lyties pagrindu. Šiais veiksmais Bendrovė padarė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio reikalavimų pažeidimą.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, bei vadovaujantis Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 19 straipsniu, Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 5 bei 6 punktais,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Skundą dalyje dėl galimo Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 6 str. 1 punkto nuostatų pažeidimo nutraukti, nepasitvirtinus nurodytiems pažeidimas.
2. Įspėti Bendrovę dėl Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 16 straipsnio nuostatų pažeidimo.
3. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir Bendrovę.

Sprendimas per 1 mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė